

УДК 725.1.012+711.58(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.33.9>

СУЧАСНЕ ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ГРОМАДСЬКИЙ ЦЕНТР»

Савченко Роман Володимирович

аспірант,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури,

Київ, Україна

e-mail: roman.savchenko@naoma.edu.ua, orcid: 0009-0006-9548-7502

Анотація. Поняття «громадський центр» у різні часи тлумачилося по-різному, оскільки в кожному історичному періоді громадський центр як такий мав відповідну на той час мету і засоби виконання цієї мети. У статті розглянуто еволюцію формування громадського центру і висвітлено динаміку зміни потреб користувачів. Також часто поняття «громадський центр» ототожнюють із поняттям «громадський простір», що є некоректним і виникає внаслідок нерозуміння різниці цих понять.

Мета дослідження полягає в уточненні та актуалізації визначення «громадський центр» у його сучасному розумінні, а також чіткому розрізненні понять «громадський центр» і «громадський простір». Ця робота ставить за мету висвітлити значення громадських центрів у контексті сучасного міста. Дослідження спрямоване на розкриття різноманітних аспектів функціонування громадських центрів, їхнього впливу на соціальну та культурну сфери міста, а також на сталий розвиток місцевої спільноти.

Методологія включає аналіз джерел у сфері міського планування, дизайну архітектурного середовища, архітектури, урбаністики, психології, а також вивчення практичного досвіду будівництва та функціонування громадських центрів у містах.

У **результаті** автор пропонує уточнення визначення «громадський центр» у сучасному розумінні, а також чітке розрізнення понять «громадський центр» і «громадський простір».

Наукова новизна полягає в актуалізації та уточненні поняття «громадський центр», а також чіткому розрізненні понять «громадський центр» і «громадський простір».

Практична значущість полягає у визначенні сучасного тлумачення поняття «громадський центр», що впливає на формування та проектування громадських центрів міст згідно з актуальними потребами. Результати можуть бути використані для апробації у проектуванні громадського центру шляхом актуалізації та вдосконалення методів проектування громадських центрів.

Ключові слова: громадський центр, громадський простір, міське середовище, міське планування, дизайн середовища, містопланування, структура міста, місто, середовище, соціальна взаємодія, громада, площа, набір функцій, функціональні об'єкти.

ВСТУП

Громадський центр – ключовий складник структури комфортного міста, що відображає розуміння громади важливості комунікації для ефективного вирішення нагальних потреб і комфортного співіснування. Із ходом історії головна мета і набір функцій, які вміщував громадський центр, змінювалися під впливом історичних подій, розвитку суспільства або політичної кон'юнктури. Але з розвитком культури та технологій потреби у певних функціях змінюються все динамічніше, і те, що було необхідно ще десять років тому, уже не несе значної користі сьогодні. Тому зі зміною мети і набору функцій змінюється відповідно і тлумачення поняття «громадський центр», а отже, з'являється потреба в актуалізації або уточненні цього визначення. Окрім того, поняття «громадський центр» часто ототожнюють із поняттям «громадський простір», що є некоректним, оскільки громадський центр хоч і вміщує у собі громадський простір, а також навпаки – громадський простір може вміщувати в собі громадський центр, останній переслідує спеціальні цілі зі специфічними функціями, тому ці поняття потребують розрізнення. Непорозуміння виникає внаслідок «розмитого» визначення «громадський центр», уточненням якого і є метою цієї статті.

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Це дослідження базується на попередніх наукових розвідках автора, що стосуються історії формування громадського центру як ключової ланки в містопланувальній структурі, на роботах В. Приймак [18], О. Безлюбченко, О. Завального, Т. Черноносової [2], Т. Кравченко [3], Р. Кюнцлі [4], В. Лаврова [5], Т. Мазур, Є. Король, А. Скобилко [6], Ю. Онищенко, В. Приймак [7], А. Шуляр [11] та громадського простору загалом як основи громадської діяльності в місті – у роботах Д. Мітчелла [16], Б. Саттлера [19], О.В. Чемакіної та ін. [9], ролі громадських центрів у процесі еволюції міст – у роботі О. Олійник [17]. Також у рамках дослідження опрацьовувалися нормативні акти Б.2.2-12:2019 : Держ. буд. норми України від 26.04.2019 № 104 [8], праці у сфері містопланування за авторства О. Безлюбченко, О. Завального [1], В. Семенова [10], З. Яригіної [12], урбаністики – О. Чвирової та О. Василенко [13], Дж. Джейкобс [15], роботи з дизайну архітектурного середовища і архітектури, історії – О. Сілник [20] та громадського устрою – С. Денисюк [14].

Існує багато напрацювань із питання тлумачення поняття «громадський центр» за довгу історію формування думки про це явище, але сьогодні питанню актуалізації не приділяється достатньої уваги у наукових працях, незважаючи на сталу тенденцію до постійної еволюції громадських центрів в умовах сучасного міста.

МЕТА

Мета статті полягає в уточненні визначення поняття «громадський центр» в умовах сучасного міського розвитку та у чіткому розрізненні понять «громадський центр» та «громадський простір». Результати роботи дадуть змогу створити основу для подальших досліджень у сфері сталого міського розвитку та можуть бути використані в галузях архітектури, міського планування, соціології та інших дисциплінах.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Історично громадський центр виникає природним чином унаслідок формування общин і відображає зусилля людей об'єднатися для вирішення різноманітних потреб. Такі місця використовувалися для соціальних, культурних та релігійних процесів і стали центрами формування перших міських структур. Із розвитком суспільства громадські центри еволюціонували, пристосовуючись до потреб спільноти і в різні часові періоди розвитку міст приймали різні форми. І хоча суть залишалася приблизно однаковою – комунікація, взаємодія для задоволення потреб громади, набір функцій залежно від історичного періоду змінювався. Наприклад, у певний період у набір функцій громадського центру переважно входили релігійні та освітні установи, а пізніше – сервіс та обслуговування громадян. Така динаміка змін була природною частиною розвитку міст, але з розвитком культури і технологій пришвидшилася, а на зміну парадигми потреб суспільства, у певних функціях, потребувала все менше часу. Кожен історичний етап розвитку міста поняття «громадський центр» набувало і продовжує набувати нових сенсів, це доводить, що гіпотеза про швидкоплинність змін у функціональних потребах не втрачає актуальності. Таким чином, можна сказати, що з плином часу через певні обставини «акцент» у формуванні мети і функцій громадського центру «зміщується» з певних позицій на інші, відповідно визначення «громадський центр» набуває нового сенсу та потребує осучаснення та актуалізації.

У доісторичний період розвитку людства громадські центри могли слугувати майданчиком для ритуальних процесів, здійснення обрядів, обміну інформацією, розподілення або обміну продовольством, місцем збору лідерів або всієї громади для вирішення нагальних питань та інших примітивних соціальних заходів. Наприклад, ще у палеолітичний період у таких місцях, як Ласко та Шове у Франції (18000–15000 рр. до н. е.), археологічні знахідки та малюнки свідчать про збори громади для соціальних та релігійних взаємодій [19].

У давніх цивілізаціях (4000–1000 рр. до н. е.), таких як месопотамська, давньоєгипетська, древньокитайська чи староіндійська, громадські центри включали храми або палаци і були не лише релігійними центрами, а й місцями збору громади для церемоній, обрядів, торгівлі, спілкування, судових справ, громадських, культурних та політичних подій. Таким чином, громадські центри того історичного періоду розвитку цивілізації відігравали ключову роль у формуванні соціального устрою та ідентичності народу.

Громадські центри в античній Греції (800–146 рр. до н. е.) відігравали ключову роль, були місцями для різноманітних подій, включаючи торгівлю, релігійні обряди, політичні дебати, культурні заходи та спілкування. Вони включали в себе такі елементи, як агора (центральна площа), стоя (крита галерея), театри, храми та гімназії. Розвиток цих центрів відбувався протягом архаїчного, класичного та елліністичного періодів, відзначаючи зростання значення громадського життя. Вплив античних громадських центрів на архітектуру та містопланування відчувається й у сучасності, адже вони слугують відправною точкою для створення сучасних площ, парків та інших громадських просторів.

Римський форум (27 р. до н. е. – 476 р. н. е.), який слугував громадським центром, оточений храмами, базиліками, куріями та тріумфальними арками, став майданчиком політичного, релігійного та економічного життя. Форуми були місцями зустрічей та обміну ідеями. У полі громадського центру з'явилися нові типи будівель, такі як терми (громадські лазні) та бібліотеки, що свідчить про зростання значення освіти та дозвілля в суспільстві. Римські форуми, які відзначалися своєю величчю та різноманітністю функцій, і досі вважаються зразком для проектування громадських просторів. Давньоримський архітектор та інженер Марк

Вітрувій у праці «До архітектури» пише так: «Форум має бути розташований у центрі міста. Це місце, де люди збираються, щоб вести справи, обговорювати новини та просто спілкуватися».

Середньовічні громадські центри (V–XV ст.) відрізнялися від античних у зв'язку з феодалізмом, розповсюдженням християнства та зростанням міст. Акцент змістився на певні функціональні об'єкти та площі перед ними: ринок став основним місцем торгівлі, ратуша – центром міської управи, а кафедральний собор – центром релігійного життя; з'явилися нові типи будівель, такі як університети та шпиталі. Середньовічні громадські центри відігравали ключову роль у формуванні міського середовища Європи на століття вперед, забезпечуючи місця для торгівлі, релігійних обрядів, управління та соціальної взаємодії.

Епоха Ренесансу (XV–XVI ст.). відзначилася відродженням інтересу до античної культури, що мало значний вплив на розвиток громадських центрів. У цей період будувалися нові палаци, театри та бібліотеки, які свідчили про зростання значення освіти, мистецтва та дозвілля. Площі стали більш просторими та елегантними, оточені симетричними будівлями. Громадські центри Ренесансу втілювали ідеали гуманізму, гармонії та краси, що зробило їх прикладом для містобудування в наступні епохи.

Громадські центри епохи ампіру (кін. XVIII – поч. XIX ст.) характеризувалися своєю монументальністю, урочистістю та піднесеною величчю. Громадські центри міст ставали головними точками, що оточені вражаючими будівлями урядових установ, музеїв та театрів. Пам'ятники та обеліски, які прикрашали ці центри, відзначали перемоги та вшановували героїв. Громадські центри епохи ампіру підкреслювали велич імперій та їхніх правителів, виступаючи символами могутності та процвітання.

Громадські центри в епоху капіталізму (XVI–XIX ст.) піддавалися еволюції під впливом зростання торгівлі, промисловості та буржуазії. Хоча ринкові площі лишалися ключовими, нові інституції, такі як біржі та банки, почали займати своє місце. Кафе, ресторани, театри та оперні театри стали популярними місцями для спілкування, обміну новинами та культурного дозвілля. Громадські центри в епоху капіталізму набували більш комерційного, ділового та культурного характеру, що створювало нове публічне середовище, де зустрічалися представники різних соціальних верств.

Громадські центри в епоху модернізму (кін. XIX ст. – XX ст.) відзначилися своєю функціональністю, інноваційними формами та використанням передових матеріалів, а також більш утилітарним використанням цього місця. На відміну від капіталістичного поліцентричного міста, яке з хаотичним розміщенням промисловості вважалося забрудненим (хворим організмом), модерністичне – більш системне, централізоване, була спроба структурувати, перебудувати місто (вилікувати його) і передусім його громадський центр. Структура громадського центру відповідала логіці того періоду: військові події впливали на переведення економіки і суспільства на військові рейки, а отже, і життя громадян мало змінитися на більш прогнозоване, сплановане. Поширилися такі типи споруд, як центральні універсами, вокзали, аеропорти та виставкові центри, що мали здебільшого класицистичний характер і відповідали кон'єктурі держави. Площі ставали просторішими, часто для відображення економічної або політичної могутності.

У радянських громадських центрах цього періоду площа стала ключовою частиною міста, де проводилися паради та інші відповідні партійні лінії події. Усі об'єкти і функції радянського громадського центру належали державі, а отже, і будь-яка діяльність мала бути спланованою і регламентованою державою. Доцільним для розуміння статусу громадського центру міста цього періоду в країнах СРСР є вислів В. Лаврова в роботі «Міста та їх громадські центри»: «Перерозподіл кількості часу, що відводиться обов'язковій регламентованій роботі та вільним заняттям, різноманіття проявів суспільного життя вимагають збільшення кількості громадських і обслуговуючих будівель і пристроїв у містах та організації їх у вигляді цілісної системи. Громадські центри поряд із місцями застосування праці стануть вузловими пунктами, що формують план міста і визначають значною мірою його архітектурний вигляд. Поступово повинно буде змінюватися і розширюватися розуміння громадських центрів як нове організаційне архітектурно-просторове середовище» [5, с. 3]. На пізньому етапі радянського періоду у роботі «Основи теорії містобудування» загальноміський центр визначено як «велику територію міста, у межах якої виділяється ядро центру з переважною часткою адміністративних і громадських функцій» [12, с. 89].

Актуальні нормативні документи у сфері планування і забудови територій ДБН [8, с. 5] громадський центр визначають так:

«Територія концентрованого розміщення закладів та підприємств обслуговування населення, адміністративних будівель у планувальній структурі населеного пункту».

Об'єкти і території з різними функціями у складі сучасних громадських центрів часто мають приватних власників і на відміну від радянських громадських центрів, власником яких була держава, переплітаються і створюють багатофункціональні простори, спрямовані на сприяння соціальної взаємодії та інтеграції різних соціальних груп як між собою, так і з оточуючим архітектурним середовищем міста. Вони об'єднують у собі зелені зони, місця для спільного відпочинку та проведення культурних заходів, а також використовують технології для поліпшення комфорту та доступності. Громадські центри стають не лише місцями відпочинку, а й платформами для громадської активності, освіти та культурного обміну, що відповідає сучасним потребам розвитку міст.

Незважаючи на певну «символічність» цієї ключової частини міста, яка часто є одним із чинників, що формує ідентичність громадян (наприклад, Майдан Незалежності, Київ, Україна), громадський центр має зберігати притаманні йому логічність і практичність як центральної частини міста чи району і включати в себе необхідні широкій громадськості функції: адміністративну, культурну, соціальну, комерційну та рекреаційну. У різний час доби переважає певна функція – такий режим використання називається *mixed use*, що є одним із ключових підходів до сталого розвитку міст (рис. 1).

Таким чином, сучасний громадський центр не тільки відновлює підґрунтя для соціальної взаємодії для зміцнення демократичних соціальних інституцій, що обмежувалися в попередні періоди утилітарного використання цього місця, а й повертається до первісного розуміння громадського центру як джерела «міцності» громади: майданчиком для обговорень та вирішення нагальних проблем, прояву суспільних процесів, демонстрацій і, таким чином, процесом «саморегулювання» громади. Яскравим прикладом цього процесу є громадські центри міст і сіл Швейцарії (форма організації державної влади – пряма демократія), які відіграють ключову роль у політичному процесі країни: багато рішень приймаються безпосередньо на рівні місцевих спільнот, де громадські центри стають місцем зборів, дебатів, обговорень і голосувань (часто підняттям руки), що сприяє активній партисипації громадян у політичних процесах та прийнятті рішень [14].

Рис. 1. Приклад сучасного громадського центру (AT&T Discovery District, Даллас, Техас, США)

Джерело: AT&T Discovery District | Projects | Gensler. Gensler. URL: <https://www.gensler.com/projects/att-discovery-district>

Отже, «громадський центр» – це, передусім, соціальна інституція, а також певний набір функцій адміністрування та обслуговування громади. Під впливом певних чинників набір функціональних об'єктів у складі громадського центру змінюється значно динамічніше за його основну мету (майданчик для соціальної взаємодії), тому під час формування структури необхідно зважати на це і залишати певну «гнучкість» для неочевидних сценаріїв розвитку громадського центру в майбутньому. Такі швидкі зміни у функціональності громадського центру помітні в контексті зміни парадигми потреб суспільства: певні об'єкти громадського користування стали децентралізованими і розміщуються в кожному мікрорайоні, дворі чи навіть під'їзді (відділення банку, банківський термінал, відділення пошти, поштомат), перейшли у цифровий вимір (багато адміністративних послуг можна виконати в мобільному застосунку «Дія», газети споживають у цифровому форматі, фільми переглядаються із сервісом Netflix), були централізовано перенесені в окрему будівлю, комплекс будівель чи квартал (більшість адміністративних послуг надається у центрах надання адміністративних послуг) або не потребують фізичної наявності через виникнення опції доставки, часто прямо до

дверей житла (продукти різного типу, документи або навіть послуги). До прикладу, на початку століття у складі громадського центру можна було побачити центральну пошту, будинок побуту, центральний універмаг, банківські установи, кінотеатр, бібліотеку, ресторани, велику кількість торгових павільйонів (газетних кіосків), натомість сьогодні найчастіше до функціонального складу громадського центру входять такі об'єкти, як кав'ярня, коворкінг, бар, кафе, фітнес-клуб, артгалерея, інноваційний хаб та мультифункціональний простір. Набір функціонального забезпечення громадського центру продовжує еволюціонувати (рис. 2).

Зважаючи на динаміку розвитку технологій, у майбутньому суспільство буде переходити в поле доповненої та віртуальної реальності – «мета-всесвіт», який уже розроблюється провідними архітектурними майстернями світу. Відповідно, і громадські центри, і громадські простори будуть змінювати свою мету та функціональну структуру [18].

В урбанізованих умовах громадський центр структурно виконує роль ядра району або навіть міста, стаючи центром тяжіння, куди «стікаються» громадські простори, таким чином, формуючи «скелет» міста. Але часто поняття «громадський простір»

Рис. 2. Схематична структура сучасного громадського центру

ототожнюється з поняттям «громадський центр», що є некоректним через відмінні цілі та засоби досягнення цих цілей. Поняття «громадський простір» також є частиною історичного розвитку суспільства, але не передбачає виконання «верховних» потреб громади. «Громадський простір» – це ширший термін, що охоплює будь-який відкритий для громадського доступу простір, такий як вулиці, сквери, парки, площі, тротуари або навіть приміщення. Громадські простори можуть бути природними або створеними людьми та служити для спільного використання та соціальної взаємодії.

Тобто громадський простір – це фізичне місце, яке може використовуватися для різних соціальних потреб і може вміщувати в собі громадський центр, натомість громадський центр – це скоріше інституція з конкретними послугами та цілями соціального запиту, що несе у своєму складі громадські простори в тому числі. Незважаючи на ширину поняття, сучасний громадський простір також має утілювати демократичні цінності й відповідати актуальним суспільним потребам: бути ефективним, безпечним, комфортним і доступним для всіх верств населення.

ВИСНОВКИ

Сучасне поняття «громадський центр» – це територія концентрованого розміщення функцій адміністрування, обслуговування

громадян, соціального волевиявлення та рекреації у планувальній структурі населеного пункту. У неї можуть включатися такі заклади і об'єкти, як: політичні та соціальні установи, адміністративні будівлі, кав'ярні, коворкінги, бари, кафе, фітнес-клуби, артгалереї, інноваційний хаби, мультифункціональні простори, площі, малі архітектурні форми, озеленення тощо.

Своєю чергою, «громадський простір» – це фізичне місце або простір, який може використовуватися для широкого спектру соціальних потреб і доступне всім членам суспільства. Громадський простір може співпадати в просторі з громадським центром, включати однакові функції, проте останній має чітку мету і більш обмежений цією метою.

Дані визначення автор пропонує використовувати для подальших досліджень у галузях, пов'язаних з урбаністикою, містоплануванням, дизайном архітектурного середовища, архітектурою, соціологією, а також для апробації результатів у проектуванні сучасних громадських центрів. Це дослідження може стати основою для розуміння принципів і аспектів формування громадських центрів сучасності та майбутнього. Подальші дослідження будуть стосуватися розгляду питань набору функцій та комфортності середовища громадського центру в різних містобудівних ситуаціях.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Безлюбченко О., Завальний О. Розділ 14. Загальні центри міст, їх значення в забудові міста. *Урбаністика* : навчальне видання. Харків, 2011. С. 240–273.
- [2] Безлюбченко О., Завальний О., Черноносова Т. Планування і благоустрій міст : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2011. 191 с.
- [3] Кравченко Т. Принципи формування архітектурно-планувальних вирішень громадських центрів сільських поселень Західної України : пояснювальна записка до магістерської роботи : 191. Дубляни, 2024. 74 с.
- [4] Кюнцлі Р. Громадський центр як культурно-духовний осередок українського села. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2016. Вип. 29. С. 122–129.
- [5] Лавров В. Місто і його громадський центр. Вид-во літ. по буд-ву, 1964. 192 с.
- [6] Мазур Т., Король Є., Скобилко А. Стратегія формування функціонально-планувальної структури громадського центру житлового району (на прикладі житлового району Рясне у Львові). *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2012. № 728. С. 131–137.
- [7] Онищенко Ю., Приймак В. Формування системи центрів обслуговування регіонального значення в умовах найбільшого міста. *Будівництво і архітектура*. 1984. № 20. С. 10–14.
- [8] Планування та забудова територій ДБН Б.2.2-12:2019 : Держ. буд. норми України від 26.04.2019 № 104.
- [9] Поняття відкритого громадського простору міста як об'єкта дизайну / О.В. Чемакіна та ін. *International Scientific Journal «Internauka»*. 2021. № 9.
- [10] Семенов В., Линник І. Проектування міських територій. Ч. 1 : підручник. Харків : Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова, 2018. 449 с.
- [11] Шуляр А. Аналіз проектів, представлених на містобудівельному конкурсі на створення концепції громадського центру району Сихів у м. Львові. *Геодезія, архітектура та будівництво* : матеріали II Міжнародної конференції молодих вчених. 2009. С. 43–46.
- [12] Яригіна З., Косицький Я., Владимиров В. Основи теорії містобудування : підручник. Вид-во літ. по буд-ву, 1986. 322 с.
- [13] Chvyrova O.Y., Vasylenko O.B. Organization of open public spaces in the urban environment. *Regional problems of architecture and urban planning*. 2023. № 17. С. 282–291. URL: <https://doi.org/10.31650/2707-403x-2023-17-282-291>.
- [14] Denysiuk S. Features of direct democracy in Switzerland: political and legal analysis. *The Journal of V.N. Karazin Kharkov National University. Issues of Political Science*. 2022. № 41. P. 45–51. URL: <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2022-41-06>.
- [15] Jacobs J. Use of Sidewalks: Safety. *The Death and Life of Great American Cities*. Нью-Йорк, 1961. P. 37–71.
- [16] Mitchell D. The End of Public Space? People's Park, Definitions of the Public, and Democracy. *Annals of the Association of American Geographers*. 1995. T. 85, № 1. P. 108–133.
- [17] Oliynyk O. Formation and the role of public spaces in the process of city evolution – from ancient times to modernism. *Urban development and spatial planning*. 2021. № 77. P. 345–368. URL: <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.77.345-368>
- [18] Pryimak V. Prospective trends of architectural transformation of residential and public centers of large cities. *Current problems of architecture and urban planning*. 2022. № 64. P. 194–208. URL: <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.64.194-208>
- [19] Sattler B. Space in Ancient Times. *Space*. 2020. P. 11–51. URL: <https://doi.org/10.1093/oso/9780199914104.003.0002>
- [20] Silnyk O., Partyka R. Planning and development of public centers of rural settlements. *Visnik L'vivs'kogo nacional'nogo agrarnogo universitetu. Arhitektura i sil's'kogospodars'ke budivnictvo*. 2016. № 17. P. 132–138. URL: <https://doi.org/10.31734/architecture2016.17.132>

REFERENCES

- [1] Bezliubchenko, O., & Zavalnyi, O. (2011). Rozdil 14. Zahalni tsenry mist, yikh znachennia v zabudovi mista [Chapter 14. General urban centers, their significance in urban development]. *Urbanistyka*. [in Ukrainian].
- [2] Bezliubchenko, O., Zavalnyi, O., & Chernonosova, T. (2011). Planuvannia i blahoustrii mist : navch. posibnyk [Urban planning and improvement : textbook]. Kharkiv : Khark. nats. akad. misk. hosp. [in Ukrainian].
- [3] Kravchenko, T. (2024). Pryntsyypy formuvannia arkhitekturno-planuvalnykh virishen hromadskykh tsentriv silskykh poselen Zakhidnoi Ukrainy : Poiasnii zapyska do mahisterskoi roboty [Principles of forming architectural and planning solutions of public centers of rural settlements in Western Ukraine]. Dubliany. [in Ukrainian].
- [4] Kiuntsli, R. (2016). Hromadskyi tsentr yak kulturno-dukhovnyi oseredok ukrainskoho sela [Public center as a cultural-spiritual center of Ukrainian village]. *Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv*, 29, 122–129. [in Ukrainian].
- [5] Lavrov, V. (1964). Misto i yoho hromadskyi tsentr [The city and its public center]. Vyd-vo lit. po budivnytstvu. [in Ukrainian].
- [6] Mazur, T., Korol, Ye., & Skobylo, A. (2012). Stratehiia formuvannia funktsionalno-planuvanoi struktury hromadskoho tsentru zhytlovoho raionu (na prykladi zhytlovoho raionu Riasne u Lvovi) [Strategy for forming the functional-planning structure of a public center in a residential area (on the example of the Riasne residential area in Lviv)]. *Visnyk nacionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika*, No. 728, 131–137. [in Ukrainian].
- [7] Onyshchenko, Yu., & Pryimak, V. (1984). Formuvannia systemy tsentriv obsluhovuvannia rehionalnoho znachennia v umovakh naibilshoho

mista [Formation of a system of centers serving regional importance in the conditions of the largest city]. *Budivnytstvo i arkhitektura*, No. 20, 10–14. [in Ukrainian].

[8] Planuvannia ta zabudova terytorii DBN B.2.2-12:2019 : Derzh. bud. normy Ukrainy vid 26.04.2019 r. No. 104 [Urban planning and development of territories DBN B.2.2-12:2019 : State building norms of Ukraine dated 26.04.2019 No. 104]. [in Ukrainian].

[9] Chemakina, O.V., et al. (2021). Poniattia vidkrytoho hromadskoho prostoru mista yak ob'iektu dyzainu [Concept of open public space of the city as an object of design]. *International Scientific Journal «Internauka»*, 9. [in Ukrainian].

[10] Semenov, V., & Linnik, I. (2018). Proiektuvannia miskykh terytorii: chastyna 1 [Urban territory planning: Part 1]. Kharkiv : Khark. nats. un-t misk. hosp. im. O. M. Beketa. [in Ukrainian].

[11] Shuliar, A. (2009). Analiz proektiv predstavlenykh na mistobudivelnomu konkursi na stvorennia kontseptsii hromadskoho tsentru raionu Sykhiv u m. Lvovi [Analysis of projects presented at the urban planning competition for the concept of the public center in the Sykhiv district of Lviv]. [in Ukrainian].

[12] Yaryhina, Z., Kosytskiy, Ya., & Vladymirov, V. (1986). Osnovy teorii mistobuduvannia: Pidruchnyk dlia 0-75 vuziv [Fundamentals of urban planning theory: Textbook for 0-75 universities]. Vyd-vo lit. po budivnytstvu [in Ukrainian].

[13] Chvyrova, O.Y., & Vasylenko, O.B. (2023). Orhanizatsiia vidkrytykh hromadskykh prostoriv v urbanistichnomu seredovyshchi [Organization of open public spaces in the urban environment]. *Regional problems of architecture and urban planning*, 17, 282–291. <https://doi.org/10.31650/2707-403x-2023-17-282-291> [in Ukrainian].

[14] Denysiuk, S. (2022). Osoblyvosti bezposerednoi demokratii v Shveitsarii: politychnyi ta pravovyi analiz [Features of direct democracy in Switzerland: political and legal analysis]. *The Journal of V.N. Karazin Kharkov National University. Issues of Political Science*, 41, 45–51. <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2022-41-06>.

[15] Jacobs, J. (1961). Use of Sidewalks: Safety. In *The Death and Life of Great American Cities* (pp. 37–71). New York [in English].

[16] Mitchell, D. (1995). The End of Public Space? People's Park, Definitions of the Public, and Democracy. *Annals of the Association of American Geographers*, 85(1), 108–133 [in English].

[17] Oliinyk, O. (2021). Formation and the role of public spaces in the process of city evolution – from ancient times to modernism. *Urban development and spatial planning*, 77, 345–368. <https://doi.org/10.32347/2076-815x.2021.77.345-368m> [in English].

[18] Pryimak, V. (2022). Prospective trends of architectural transformation of residential and public centers of large cities. *Current problems of architecture and urban planning*, 64, 194–208. <https://doi.org/10.32347/2077-3455.2022.64.194-208> [in English].

[19] Sattler, B. (2020). Space in Ancient Times. In *Space* (pp. 11–51). <https://doi.org/10.1093/oso/9780199914104.003.0002> [in English].

[20] Silnyk, O., & Partyka, R. (2016). Planning and development of public centers of rural settlements. *Visnik L'vivs'kogo nacional'nogo agrarnogo universitetu. Arhitektura i sil's'kogospodars'ke budivnictvo*, 17, 132–138. <https://doi.org/10.31734/architecture2016.17.132> [in English].

ABSTRACT

Savchenko R. Modern interpretation of the concept of community center.

The concept of a «public city center» has been interpreted differently over time, as in each historical period, the public center had an objective and means of achieving that objective that were relevant at the time. The article examines the evolution of the formation of the public center and highlights the dynamics of changing user needs. Additionally, the concept of a «public center» is often equated with the concept of a «public space», which is incorrect and arises from a misunderstanding of the differences between these concepts. The purpose of this research is to clarify and update the definition of «public center» in its modern understanding, as well as to clearly distinguish between the concepts of «public center» and «public space».

The purpose of the research is to highlight the significance of public centers in the context of the modern city. The research focuses on revealing the various aspects of the functioning of public centers, their impact on the social and cultural spheres of the city, and the sustainable development of the local community.

The methodology includes the analysis of sources in the fields of urban planning, environmental design, architecture, urban studies, psychology, and the study of practical experience in the construction and operation of public centers in cities.

As a result, the author proposes a clarification of the definition of «public center» in its modern understanding, as well as a clear distinction between the concepts of «public center» and «public space».

The scientific novelty lies in the updating and clarification of the concept of «public center,» as well as the clear distinction between the concepts of «public center» and «public space».

The practical significance lies in defining the modern interpretation of the concept of «public center», which influences the formation and design of public centers in cities according to current needs. The results can be used for testing in the design of a public center by updating and improving the methods of designing public centers.

Keywords: public center, public space, urban environment, urban planning, environmental design, city planning, city structure, city, environment, social interaction, community, square, set of functions, functional objects.

AUTHOR'S NOTE:

Savchenko Roman, Postgraduate student, National Academy of Fine Arts and Architecture, Kyiv, Ukraine, e-mail: roman.savchenko@naoma.edu.ua, orcid: 0009-0006-9548-7502.

Стаття подана до редакції 25.06.2024.